

ACTUALITEIT

28 december 1973

Goedenavond, vrienden. Bij het begin van de bijeenkomst moet ik u erop wijzen, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. U denkt dus zelf na. Ons onderwerp van heden dient actueel te zijn. Ik wil daarvan echter niets speciaals maken. Ik wil gewoon met u spreken over de:

ACTUALITEIT

Want de dingen, die uit het heden voortkomen en in het heden bestaan, zijn te interessant om je tot een enkel facet daarvan te beperken. Denk bv. eens aan Genève. Daar zitten allerhande mensen, die zich als groot en grote denkhoofden beschouwen bij elkaar om te zien of zij in de olie kunnen komen en vrede op aarde kunnen brengen. Ondanks alle kerstassociaties passen zij volgens mij beter in het nieuwe jaar, want het zijn echte oliebollen. In uw land zitten mensen te overwegen, hoe zij - liefst met maar desnoods zonder machtiging - de gemeenschap volgens hun denken op orde kunnen brengen. Overigens lijkt mij dit voor hen moeilijk, want wanneer je zelf nog geen orde op zaken hebt gesteld, kun je die orde moeilijk aan anderen gaan brengen.

Om iets anders te noemen: Wij kondigden voor het komende jaar reeds vulkanische werkingen aan die zich nu beginnen te manifesteren. Bij Japan hebben reeds mindere bevingen plaats gevonden, vulkanische werkingen deden een eilandje ontstaan, in de Zuidzee werden eveneens meerdere vulkanische activiteiten geconstateerd. Alles tezamen kun je m.i. terecht aan het einde van het jaar 1973 de vraag stellen: Waar gaat dat naar toe? Ik wil hierop een antwoord vinden door uit te gaan van al, wat nu kenbaar is. Het zal u duidelijk zijn dat een vredesbespreking over al wat er in het Midden-Oosten moet gebeuren, nog weinig werkelijke resultaten kan opleveren. Daarvoor is het nodig dat er nog een stuk of drie wijzen uit het oosten bij komen. Erg belangrijk in dit geheel is - ofschoon men dit niet schijnt te beseffen - de houding, die China in dit conflict verder aan zal nemen. China is bepalend voor een groot deel van de inzichten die bepaalde Afrikaanse staten naar voren brengen. Het ziet er overigens naar uit dat dit China evenmin als andere grote mogendheden van plan is de economie van het westen geheel kapot te laten gaan. Wij mogen aannemen dat, ofschoon in het begin van het volgende jaar nog wel enkele oorlogshandelingen verwacht kunnen worden, er toch voor het einde van 1974 een wapenstilstand is bereikt, die langere tijd kan duren en mogelijk zelfs tot reële vredesbesprekingen zal kunnen voeren.

In Rusland is op het ogenblik weer eens achter de schermen een strijd om de macht gaande. Velen vinden, dat de leiders te oud zijn geworden en menen dat vele ouderen van hun werkelijk belangrijke plaatsen weggepromoveerd dienen te worden. Rusland worstelt n.l. ook met een crisis. Deze blijkt o.m. uit het achterblijven van de productie in bijna alle takken van de zware industrie. Er is zelfs een, zij het beperkte, energiecrisis gaande, ofschoon men hier toch geen last heeft van olietekorten. Verder blijkt er een mentale verandering in het volk gaande te zijn, die bij de meer orthodoxe denkers zowel als bij de haviken, kwaad bloed heeft gezet. Wij mogen daarom wel aannemen, dat het komende jaar voor dit land vele wisselingen brengt, zowel in de productieschema's en de goederenproductie als in de regering en de verschillende takken van bestuur. Het is denkbaar dat een groot aantal generaals verdwijnt. Het lijkt mij zelfs denkbaar dat de luchtmacht zich deze maal tegen het gezag in Moskou zal stellen en zich daarom in actie aansluiten bij de haviken. Dit laatste is zeer belangrijk, omdat de luchtmacht in verschillende crises in heeft gegrepen ten bate van de partij en er zelfs voor zorgde dat de personen van belang op de juiste tijd nog ter plaatse konden zijn om in de algemene vergaderingen van departementen en opperste sovjet hun rol te spelen. Indien deze medewerking aan het heersende gezag uitblijft, zouden vele besluiten wel eens geheel anders uit kunnen vallen. Ik neem aan dat dit inderdaad het geval zal zijn.

De houding van Rusland tegenover het westen en vooral tegenover de USA zal volgens mij redelijk vreedzaam blijven, zodat, ondanks spanningen en vreemde uitlatingen, geen vrees voor een wereldoorlog behoeft te bestaan. De spanningen, die ontstaan, zullen in beide grote landen voornamelijk dienen om de burgers iets anders te geven, waarover zij zich zorgen kunnen maken, zodat zij zich niet al te veel bezighouden met de interne crisis.

Een zeer interessante ontwikkeling zie ik ook in de beide Duitslanden, waar aan beide zijden van de grens een neiging tot groter isolement ontstaan is. De partijen die dit voorstaan zijn gelijktijdig de partijen die een beperking van staatsuitgaven bepleiten, waardoor zij nogal populair zijn geworden. Het ziet er volgens mij dan ook naar uit, dat reeds in de eerste maanden van het jaar Brandt in toenemend grote politieke moeilijkheden komt te verkeren.

Iets dergelijks geldt in uw eigen land trouwens ook voor de heer den Uyl. Maar dat zal voor u wel oud nieuws zijn. Ook deze komt in grote moeilijkheden te verkeren, vooral door het feit, dat hij een aantal beslissingen gaat nemen, die te ver vooruitlopen op de feiten, terwijl de omstandigheden zich snel zullen wijzigen. Het resultaat zal zijn, dat hij maatregelen neemt die hij niet meer kan handhaven en rechtvaardigen, maar niet gaarne prijs wil geven. Wat voor de oppositie en een groter deel van het volk aanleiding zal zijn hem te vragen, of hij er niet beter aan zou doen zich terug te trekken. Nu geloof ik, dat Joop iets gemeen heeft met Nixon. Hij zal niet geneigd zijn te gaan. Aangezien er geen Watergate is in uw land, ook al komt er ernstige strijd over de Oosterschelde, mogen wij aannemen, dat alles toch ook voor hem nog redelijk vreedzaam verloopt. Maar de mensen zullen geneigd zijn harde maatregelen en veranderingen te eisen. Want overal in de geïndustrialiseerde landen stijgen de prijzen van levensonderhoud bijzonder snel. Er moet in Europa bv. rekening worden gehouden met een kostenstijging voor verbruiksgoederen - waaronder ook de grotere artikelen zoals kleding enz. - die lopen kan van rond 15 tot rond 30 %. De eerste levensbehoeften zullen waarschijnlijk in de meeste landen enige tijd kunstmatig goedkoop gehouden worden, zodat de kostenstijgingen niet geheel tot uiting komen in het pakket van allereerste levensbehoeften. Het is zeker dat reeds nu in verschillende landen maatregelen in deze richting worden getroffen en dat sommige van die maatregelen reeds in de eerste weken van 1974 bekend zullen worden gemaakt.

Een ander probleem dat de komende tijd Europa zal beheersen is de reactie van de arbeiders op de veranderende omstandigheden. De arbeiders hebben nog steeds het gevoel dat zij het net zo goed moeten hebben als hun directeur. Indien men uitgaat van de arbeid, die verricht wordt, zou dit in bepaalde gevallen zelfs waar kunnen zijn, ofschoon achter de arbeidslust en ijver zo hier en daar wel grote vraagtekens gesteld kunnen worden. Het is echter wel zeker dat men in de huidige economie geen bedrijf verder zal kunnen voeren, wanneer eenieder een gelijk groot salaris zou krijgen, want men zal niet geneigd zijn zich te beperken, maar wil meer.

Dit betekent voor Nederland bv. dat de exportpositie in het komende jaar aanmerkelijk slechter zal worden. Hierdoor zullen bepaalde buitenlandse vestigingen in uw land ook geneigd zijn een steeds groter deel van hun activiteiten naar elders te verplaatsen, vooral omdat er in de buurt enkele landen zijn die voor het aantrekken van industrieën geneigd zijn om zowel financieel als op andere wijze zich offers te getroosten. Ik meen dat men, op grond van bestaande tendensen in uw land, zal mogen rekenen op een aantal werkelozen, dat eind 1974 schommelt tussen de 150.000 en de 250.000.

Wat overigens niet zo erg is, als het lijkt. Want stel dat het door mij gegeven maximum van 250.000 inderdaad gehaald wordt - wat niet zeker is - zo kan men door de werkeloze te verplichten elke arbeid aan te pakken die hij kan verrichten, zonder hem het recht te geven op zijn waardigheid te staan en een hem passende arbeid te vragen, dit aantal reeds in korte tijd met rond 120.000 verminderen. In uw land zijn reeds op dit ogenblik zoveel arbeidsplaatsen, die niet bezet worden, dan wel door buitenlanders bezet zijn, dat men de crisis aanmerkelijk kan beperken door ervoor te zorgen, dat dergelijke werkjes voortaan door Nederlanders worden aangenomen en opgeknapt.

Ik geef u deze gegevens, omdat zij u helpen u een beeld te vormen van hetgeen er nu aan de gang is en u een inzicht te geven in feiten die grotendeels nu reeds bekend zijn, maar voor de massa nog niet toegankelijk zijn.

Neem bv. het probleem dat uw land de laatste tijd heeft met duinafslag en hoogwater bij stormen. Reeds nu zijn handige jongens tot de conclusie gekomen dat een deel van deze overlast te danken is aan het deltaplan voor Zeeland, waardoor reeds nu de stromingen dermate veranderd zijn dat de gehele noordelijker gelegen kust hiervan schade ondervindt. Scheveningen bv. kan zijn brede zandstrand wel afschrijven, daar te veel zand wordt weggespoeld. Men zal uiteindelijk tot de conclusie moeten komen, dat door deze gewijzigde stromingen het haast onmogelijk is zowel in Zeeland als elders langs de kust, een sterke vermindering van zandaanvoer en verzwakking van de natuurlijke bescherming niet voorkomen kan worden.

Na deze ontdekking zal men natuurlijk wel allerhande plannen gaan ontwerpen om hieraan iets te veranderen. Maar dat is zeer kostbaar, dus zal men wel wachten tot er weer een ramp gebeurt, voor men daarmee ook in de praktijk iets gaat doen. Daarover behoeft u zich volgens mij in het komende jaar dan ook nog niet druk te maken. En zo iets al in de openbaarheid komt, zal men duidelijk maken dat daarvoor op het ogenblik geen gelden beschikbaar zijn. Wat juist is, want eerst moeten overal nog prestigeprojecten worden afgebouwd.

Mogelijk klinkt dit laatste u wat cynisch in de oren, maar prestige speelt in de wereld op het ogenblik een zeer grote rol. Wanneer u zich realiseert dat bv. de wijze van optreden van staten als Frankrijk, Engeland, USA e.d. voor een groot deel bepaald wordt door prestigebehoeften en niet op feitelijke noodzaken, behoeften of erkenningen, zult u met mij eens zijn dat deze en andere landen vaak bijzonder sterk gedreven worden door een behoefte zich te laten gelden. U zult dan ook beseffen, dat de meeste conflicten en moeilijkheden uit deze prestigedwang ontstaan, terwijl maar een betrekkelijk klein deel van de onaangename ontwikkelingen uit een niet te vermijden reeks van gebeurtenissen ontstaan zijn of ontstaan zullen. De meeste moeilijkheden op deze wereld komen nog steeds voort uit de illusies die bepaalde mensen koesteren t.a.v. hun eigen grootheid.

Misleiding en illusie zijn overigens volgens mij een belangrijk aspect in het komende jaar. Waar deze invloeden een rol spelen, zal ook de waarheid zo nu en dan op de voorgrond moeten treden. 1974 is een jaar, waarin vele schandalen ontstaan. Voor een deel zijn dezen reeds nu in de maak. Maar in uw land blijft het denk ik wel beperkt tot mensen die geheel ten onrechte bv. een kwartmiljoen te veel verdiend hebben en dergelijke zaken. Want in Nederland moet men er mee rekenen dat juist in dit opzicht grote matiging wordt betracht.

Denk ik bv. aan België, zo zie ik hier een toenemende reeks schandalen, die deels als neveneffect van nu reeds bestaande schandalen openbaar worden. Men wordt zich bewust van vele misstanden. Dit zou betekenen dat bepaalde industrieën, staatslieden en ook bouwondernemingen, het heel erg moeilijk zullen krijgen, omdat zij zich zullen moeten verweren tegen de aanklacht dat zij misbruik hebben gemaakt van gemeenschapsgelden, de goede trouw geschonden hebben en daarnaast in vele gevallen geïntregeerd hebben en het belang van de gemeenschap op een onaanvaardbare wijze hebben geschonden.

Ook internationale schandalen zullen er in overvloed zijn. Men zal bv. tot de conclusie komen, dat in Italië en Frankrijk, maar in mindere mate ook in andere EEG-landen, misbruik is gemaakt van de z.g. E.E.G.-regelingen. Bij een budget van stel rond 150.000.000 blijkt, dat rond 20.000.000 van steunbedragen in handen is gekomen van mensen die daarop geen werkelijk recht hadden, maar middels bedrieglijke manipulaties zich daarvan meester maakten. Ik geef de bedragen als aanduiding van verhoudingen. Hierdoor zullen moeilijkheden kunnen ontstaan voor de betrokkenen die niet allen altijd alleen maar particulieren zijn. In Italië zal hierdoor een reeks schandalen ontstaan, waarbij m.i. de maffia mede op de voorgrond zal komen.

Nu hebben de maffiosi reeds slagen te verwerken gehad in de laatste jaren. Zij hebben veel aan invloed ingeboet, zelfs in een stad als Napels, waar zij toch wel zeer sterk stonden. Zij hebben daarnaast moeten constateren dat hun invloed op het gouvernement eveneens tanende is. Het ziet er volgens mij niet naar uit dat men geneigd zal zijn nog iets meer van zijn macht en invloed prijs te geven ook al komen er grote schandalen. Zoals elders onder soortgelijke omstandigheden de unione siciliano toe zal slaan om haar invloed en macht te behouden.

In Griekenland heeft de ene kolonel de andere afgelost. Maar deze aflossing van de wacht betekent volgens mij, dat wij in het komende jaar grotere en kleinere opstanden hier kunnen verwachten. In dit land is sprake van een weer toenemende onderdrukking. Het gevolg is dat wij hier, zoals ook in Spanje, een actieve minderheid zien optreden die geneigd is terreur tegen allen te gebruiken om zo de vrijheden weer te verwerven, die men onder beroep op orde en recht en het nut van de natie het ontzegd heeft.

In Spanje zien wij trouwens nog meer aardige zaken. Het Baskische front komt meer op de voorgrond, omdat Baskische anarchisten, zowel vanuit de bergen als vanuit Barcelona, gaan opereren met aanslagen die door het gehele land een plaats zullen vinden. Daarnaast krijgt men in Spanje te maken met een steeds openlijker wordende opstand van gelovigen tegen de binding kerk-staat. Dit zal m.i. ondanks het standpunt van een groot deel van de hogere geestelijkheid nog dit jaar een herziening betekenen of inleiden van het concordaat tussen paus en staat. Voor verdere ontwikkelingen is deze wijziging in de relatie tussen kerk en staat naar ik meen van groot belang. Of Franco dit nog zal beleven, is een grote vraag. Deze man is reeds meerdere malen aan de grens van de dood geweest en de kans is groot, dat hij deze keer werkelijk gaat.

Er zijn meer staatslieden die in levensgevaar zullen verkeren. Zo weten wij dat de huidige Mao te kampen heeft gehad met een hartinfarct. Volgens mij betreft het hier een dubbelganger van de oorspronkelijke Mao. Moeilijkheden kunnen hieruit ontstaan, vooral door een na de dood van de staatsman sterk toenemend fanatisme bij velen. Hoe het verder zal verlopen, is een vraag. In de regering maakt overigens een dood van Mao niets uit, omdat de feitelijke macht reeds lang is overgegaan in de handen van anderen.

Interessant is ook een ontwikkeling die in Canada te verwachten is. Dit land heeft, zoals u mogelijk weet, enige tijd zijn winning van grondstoffen beperkt, doodgewoon omdat dit niet rendabel was. Nu echter gaan alle grondstoffeprijzen op de wereldmarkt opeens zeer sterk omhoog. Dit betekent niet alleen dat vele stilgelegde kolenmijnen weer geopend zullen worden, dat gesloten winningen van ertsen weer in bedrijf komen, het betekent voor Canada ook dat een boomindustrie ontstaat, gestimuleerd door grondstoffentekorten bij de buurman.

Exploitaties, vooral ook in de door het klimaat minder attractieve gebieden, vaak met misachting voor alle natuurschoon, kunnen in het noorden worden verwacht, ook in Alaska. In tegenstelling tot andere landen is hier een verbetering van betalingsbalans te verwachten, dankzij een boom in de winning van grondstoffen. Daarnaast zal in de gewone sectoren van het leven toch ook hier gerekend moeten worden op een reeks van crisisverschijnselen, waardoor velen tegen wil en dank zich naar de grondstofwinningen zullen moeten begeven, daar er voor hen op eigen terrein geen werk meer te vinden is.

Het lijkt mij goed u er hier even aan te herinneren dat in de USA reeds nu een feitelijke crisis bestaat. Er is daar inderdaad algemeen sprake van verkortingen van arbeidstijd, ontslagen, omschakeling van industrieën, waardoor niet slechts ongeschoolde arbeiders, maar ook vele specialistisch geschoolde arbeiders in moeilijkheden verkeren. Dit proces zet zich het volgende jaar ongetwijfeld verder voort. Wij voorzien, dat bv. in de omgeving van Detroit zeer grote moeilijkheden en algemene werkeloosheid zal dreigen. Dit geldt ook voor andere steden als bv. Philadelphia, Cincinnati. Grote stedelijke centra, die kampen met een zeer sterk toenemende werkeloosheid, betekenen een sterke stijging van de sociale onrust.

Deze onrust verwacht ik ook, zij het enigszins anders uitgedrukt, in landen als Mexico, Venezuela, om er enkele te noemen. De opstanden in de noordelijke provincies van Brazilië, voor de buitenwereld voortdurend weggecijferd, laaien eveneens weer op. Het ziet er naar uit dat in dit verband ook schandalen bekend gaan worden. Daarnaast reken ik in Brazilië en Argentinië in mindere mate in landen als Peru, Nicaragua e.d. op politieke moorden. Het aantal daarvan zal sterk toenemen in de periode tot zomer 1974.

Ook dit zijn processen, die je nu vooruit kunt voorzien. Interessant in dit geval is het verzet. Ook het verzet, zoals zich dit in Zuid-Afrika aan het opbouwen is. In dit land hebben wij een regering die haar roep om apartheid langzaam maar zeker heeft omgezet in een dictatuur in naam van die apartheid. Nu keren zich steeds meer groepen tegen die regering niet zozeer omdat zij de apartheid verwerpen, dan wel om de wijze, waarop de regering deze meent door te moeten voeren. Er zijn zelfs streken en stadsbesturen, die bewust voorschriften in verband met die apartheid negeren, maatregelen opheffen en net doen of de regering hen nog meer kan vertellen. Dat een bestuur, zoals het in dit land nu bestaat, iets dergelijks niet kan aanvaarden, is duidelijk. Dat hieruit allerhande kleinere en grotere gewelddadigheden voort zullen komen, is eveneens klaarblijkelijk. Maar voor het eerst in lange tijd zullen er streken zijn, waarin blank en gekleurd tezamen, desnoods met wapenen, stelling willen nemen tegen het optreden van dit gouvernement. Dit lijkt mij in wezen een gunstige en positieve ontwikkeling. Maar wat Afrika verder betreft: wie eenmaal in de brousse zit, in het oerwoud leeft, is eraan gewend, dat de meest onwaarschijnlijke dingen gebeuren.

Wat onwaarschijnlijk en onbegrijpelijk is voor de rest van de wereld, is voor Afrika in feite normaal. Dit impliceert dat men allerhande schokken te verwerken krijgt in het westen, wanneer kleinere landen opeens en zonder kenbare redenen elkaar te lijf blijken te gaan, wanneer ook plotseling een gewelddadig regime opeens wordt afgelost door een even gewelddadig bestuur, bestaande uit leden van andere stammen. Duidelijk lijkt mij ook te zijn, dat vele Afrikaanse staten die grondstoffen uitvoeren, een afpersingstactiek zullen gaan voeren t.a.v. degenen die deze grondstoffen kopen. Deze regeringen menen daarmee heel handig te zijn. Maar reeds tegen het einde van 1974 zal blijken, dat zij daarmee ook in eigen vingers snijden - zoals de Arabieren ook al beginnen te vermoeden door hun tactiek gedaan te hebben.

De Arabieren zullen nadelen ervaren, omdat zij weliswaar de verkoop van hun olievoorraden over een langere termijn hebben uitgespreid en hogere prijzen eisen, maar door de hierdoor onvermijdelijk wordende stijging van prijzen overal nu reeds beseffen, dat zij veel meer zullen moeten gaan besteden om hun invoer op een gelijk peil te kunnen handhaven. Hierbij moet u niet vergeten dat de ontwikkelingen die in deze landen zich de laatste tijd afspelen, alleen mogelijk zijn door hetgeen van de industrielanden aan kennis, maar ook aan goederen, wordt geïmporteerd. Wanneer de prijzen van de westelijke landen dus door de energiecrisis te zeer gaan stijgen, staan zij voor de keuze tot communistische landen te worden, dan wel, ondanks deze te hoge prijzen, in het westen te blijven kopen en zo hun ontwikkeling geremd te zien. Zelfs indien de Arabieren dan zouden besluiten de oliekraan weer open te draaien en daarmee ook maar iets te lang wachten, zullen de prijzen reeds gestegen zijn en zullen zoveel maatregelen voor het vinden van een vervangende energiewinning van de grond zijn gekomen, dat geen staat er meer over zal denken zijn burgers een onbeperkt gebruik van olie en olieverivaten toe te staan. Reeds een productiebeperking van ruim 1 jaar is voldoende om dit effect te bereiken. Het geheel omvat dus een eigenaardige tendens die volgens mij betekent, dat de olieboycot en de leveringsbeperkingen, zoals deze nu bestaan, aan het einde van 1974 wel de wereld uit zullen zijn. Automobilisten zullen dit hoopgevend noemen, maar degenen die in de toekomst grote afstanden willen blijven rijden, zullen er toch rekening mee moeten houden dat zowel de prijs als de heffing op benzine het voordeliger zullen maken om bv. op gas om te schakelen, waarbij ik niet doel op lpg, dat immers uit aardolie wordt gewonnen.

Een ander gevolg van dit alles is, dat zeer veel regeringen met toenemende financiële tekorten te maken zullen krijgen.

Dit, terwijl in vele landen de belastingdruk reeds zo hoog geworden is, dat een verdere verhoging van die belastingdruk door de burgers niet meer aanvaard zou worden. Nederland kan erop rekenen, dat bij de volgende verkiezingen wel een partij voor minder verspilling en minder belastingen op zal gaan treden. Want er zijn heel wat mensen die in het opzicht van een redelijk beperken van de staatsuitgaven de VVD niet meer vertrouwen.

Poujadistische en soortgelijke groepen zullen zich volgens mij in alle landen gaan manifesteren. Vakbonden zullen onder deze omstandigheden al evenmin hun greep op de mensen kunnen behouden. Men dient zich te realiseren, dat de meeste vakbonden maar een betrekkelijk klein aantal werkelijk actieve leden hebben. Het merendeel van de "leden" bestaat uit meelopers. Wanneer een vakvereniging niet meer in staat is duidelijk te maken, dat haar bestaan voor alle leden feitelijk winst oplevert, zullen steeds meer mensen gaan zeggen: Waarvoor betaal ik dan jullie zoveel? Dat de vakverenigingen in moeilijkheden gaan komen, betekent op zijn beurt weer - want de leiders zijn ook niet bepaald gek - dat deze bonden een veel agressievere houding aan gaan nemen dan zij volgens eigen geweten zouden kunnen verantwoorden. Onverantwoordelijkheden op dit gebied en arbeidsconflicten lijken mij dan ook overal schering en inslag te zijn en zeker niet alleen in West-Europa, maar overal waar industrie en arbeidersorganisaties bestaan of kunnen ontstaan.

Een verruwing bij de mensen heeft zich de laatste tijd reeds duidelijker en duidelijker gemanifesteerd. Om een voorbeeld te geven: op voetbalvelden is het - zelfs onder amateurs - reeds gewoon geworden dat je, wanneer je de bal niet kunt pakken, tenminste je tegenstander te grazen neemt. Zoals het op een ander terrein steeds normaler wordt om iemand die je niet kunt overreden volgens jouw inzicht te handelen, met wapens en geweld daartoe tracht te dwingen. Normaal is tegenwoordig ook al dat mensen die hun zin niet kregen, heen gaan om met enige vrienden terug te komen en de omgeving, waar zij huns inziens niet juist behandeld werden, in een ruïne veranderen. Deze tendens hangt samen met de nu heersende welvaarts-illusie. Men heeft n.l. de illusie dat men recht heeft op alle dingen, zelfs zonder daarvoor te betalen. Degenen die eenvoudig nemen, wat zij niet kopen kunnen of willen en met afpersing en geweld ook in groepsverband hun zin trachten door te zetten, zijn slechts een van de vele uitingen van de heersende welvaartsneurose. Wat die mensen beweegt? Er zijn er die menen dat je als vooruitstrevend mens toch niet meer met een gewone winterjas kunt lopen, wanneer het koud is. Dan heb je een lammycoat of iets dergelijks nodig. Kopen te duur? Pikken is voordeliger. Wil je iets hebben en krijg je van sociale zorg niet voldoende daarvoor, dan steel je eenvoudig. Je hebt als eenvoudig mens toch ook recht op die dingen?

U denkt, dat ik hier op uw land doel? In alle landen nemen dergelijke gewoonten toe. Wat betekent dat in het komende jaar in vele landen terreur en contraterreur een grote rol zullen gaan spelen, vooral in grote steden. In Nederland moet je daarvoor niet al te bang zijn, omdat velen hier denken: wanneer het mij niets oplevert, heb ik geen reden om er op te slaan. Toch mogen wij verwachten dat dit verschijnsel gaat voeren tot een soort prestigeslag van de overheid, waarbij de onderwereld en halve onderwereld zich tegen het gezag gaan weren met grof geweld. Wat betekent, dat er zo hier en daar wel veldslagen tussen asociale en politie zullen voorkomen.

Studentenonlusten zijn er natuurlijk ook overal, zoals dit ook vorige jaren het geval is geweest. Dit is reeds een zo gewoon verschijnsel geworden, dat je je afvraagt, of het niet terzijde gelaten kan worden in beschouwingen als deze, waarbij alleen vermeldenswaard zou zijn dat dergelijke oproerigheden zich eens een jaar niet afspelen. Studenten hebben de laatste tijd zeer veel gedaan kunnen krijgen, omdat er nog steeds een denkbeeld bestaat dat een maatschappij beter zal zijn en functioneren, naarmate men de beschikking heeft over meer mensen met een hogere scholing. Langzaam maar zeker breekt zich echter in vele landen het besef baan, dat je in de eerste plaats bekwame arbeiders in voldoende aantallen nodig hebt. Want uit arbeiders komt nog altijd wel iemand voort, die denken en leren kan. Maar uit gestudeerden komt maar uitermate zelden iemand voort, die met de handen werken wil en kan.

Vergeef mij deze opmerking. Het is geen sneer, maar eenvoudig het constateren van een feit. Wanneer je ingenieur bent, voel je er weinig voor aan een draaibank te gaan staan voor je dagelijkse brood en zul je ook de vaardigheid niet bezitten en door onlust ook trager verwerven, die noodzakelijk is om op een dergelijke plaats in de maatschappij optimaal te functioneren. In vele landen is de neiging om hogere schoolopleidingen wat terug te gaan dringen, zeker op die gebieden, waar men reeds over voldoende experts meent te beschikken, de laatste tijd groter geworden. In Duitsland is bv. een tendens in het beleid kenbaar, waardoor men tracht het aantal studenten te beperken en jongeren naar vakscholen te verwijzen. In Frankrijk bestaat een dergelijke tendens, maar wordt deze voorlopig nog meer geheim te houden. Ook in uw land en landen als Denemarken en Zweden zal men zich aan deze op werkelijke behoeften gebaseerde tendens niet kunnen onttrekken, nu steeds minder middelen beschikbaar zijn voor een uitbreiding en zelfs soms instandhouding van het universitair onderwijs, ook al zal men dit uit prestige-overwegingen niet zo openlijk toegeven. In al deze landen zullen de studenten bemerken dat hun positie wat wankeler wordt en met alle middelen protesteren tegen de beperkingen, die hen en hun aantallen worden opgelegd. Waarbij zij kennelijk niet beseffen dat hun opleiding zeer grote bedragen per persoon eist, terwijl in steeds meer landen een gestudeerde in wezen eerder een belasting voor de gemeenschap gaat vormen en in verhouding weinig nut brengt zodat men redelijkerwijze aan de vorming niet zo veel meer mag besteden, wil men het volksinkomen nog enigszins rationeel verdelen. Volgens mij is dit een zeer interessante ontwikkeling, die niet altijd de eenling zijn recht zal laten, maar die wel degelijk aanleiding wordt tot reeksen van conflicten, die zeker niet tot het jaar 1974 beperkt zullen blijven. De aanloop voor dit alles bestaat in deze tijd reeds. De uitloop van deze conflicten zal volgens mij duren tot ver in 1976.

Misschien vraagt u zich af, of u het dan zo slecht zult krijgen. Ik zou mij in uw plaats daarover maar niet al te veel zorgen maken. Er is in wezen genoeg voor ieders behoeften. Op het ogenblik, dat men ertoe kan komen alles, wat beschikbaar is, normaal te verbruiken en normaal te verdelen, zal niemand iets tekortkomen, ook al zal men zich in bepaalde luxesectoren mogelijk enige beperkingen op moeten leggen. Dit zou dus kunnen betekenen dat u met vakantie niet naar Merano gaat, maar naar Barneveld e.d. Wat niet zo erg is want in Barneveld wordt even hard gekakeld als in Merano.

In dit verband lijkt het mij goed erop te wijzen dat, ook t.a.v. het verbruikspatroon in het komende jaar, angsten bij de mensen, voornamelijk onredelijke angsten, mede een rol gaan spelen. Enkele beelden daarvan ziet u in deze dagen overigens reeds duidelijk. De reacties bv. in Engeland t.a.v. de staking, maar tevens als gevolg van maatregelen tegen die stakingen zijn onredelijk. Er is in het conflict aan beide zijden een steeds sterker wordend hysterisch toontje ingeslopen. Duidelijk is, dat men aan beide zijden angstdromen heeft en door zijn maatregelen in vele gevallen eerder tegen die dromen vecht dan tegen een werkelijke oppositie. Vergelijkbare reacties treffen wij overal en op elk niveau aan. Zeer veel mensen schijnen niet meer te weten, hoe zij zich moeten keren of wenden, omdat zij, uitgaande van het heden, vele angstige en duistere situaties op zich af menen te zien komen. Het zijn dergelijke gevoelens en dromen die, veel meer dan de feiten, voor de ellende die zo hier en daar op zal treden, aansprakelijk moeten worden gesteld. Wat dit betreft ben ik geneigd onze vriend Henri te citeren, die op de vraag, waarom mensen eigenlijk wc-papier hamsterden antwoordde: De enige verklaring lijkt mij grote zelfkennis: die mensen weten, dat zij grote sch...huizen zijn. Wat m.i. niet bepaald geciviliseerd, maar in ieder geval duidelijk en niet onjuist is.

U zult zich verder afvragen, hoe het zal gaan met het burgerlijk fatsoen op de wereld. Ik moet zeggen, dat deze lege Hollywoodfaçade steeds meer afbrokkelt en bovendien haar kleuren begint te verliezen. Zelfs in China wordt de liefde weer iets meer gezien als een persoonlijke zaak die het systeem niet raakt, zodat niet alleen meer gesproken wordt over het huwelijk als een biologische functie, waardoor men bijdraagt tot de instandhouding van het grote volk, daarbij geleid en geïnspireerd door voorzitter Mao.

Elders hoor ik de mensen meer en meer zeggen: Kindertjes krijgen wil ik toch zelf ook wel enigszins regelen, op een andere wijze dan door algehele onthouding. Zodat in Italië de paus de bittere pil moet slikken, dat voorbehoedsmiddelen en de pil steeds meer algemeen gebruikt gaan worden.

Er zijn meer van die ontwikkelingen te noemen. Er zijn natuurlijk overal nog fatsoensridders en fatsoenshelden. Maar hun fatsoen dat overigens op ander gebied ook door de hogergeplaatsten zeker niet altijd getoond wordt, blijkt voor de massa steeds minder aantrekkelijk te worden. De betrouwbaarheid van vele mensen zou hierdoor tijdelijk af kunnen nemen, daar men zich niet meer aan conventies gebonden acht, wanneer het oog der openbaarheid daar niet voortdurend op let. De neiging tot het uitoefenen van kritiek op anderen daarentegen neemt steeds meer toe. Hierdoor zou men op de duur wel eens iets ruwer tegenover elkaar komen te staan, wat ongetwijfeld weer allerhande uitbarstingen kan veroorzaken. Het zou bv. betekenen, dat Luns zich binnenkort niet meer kan beschouwen als exponent van de Nederlandse houding in de NAVO. Hij zal toch wel doen alsof en vele vermanende woorden spreken, maar het zal hem niet gelukken dit bondgenootschap onbeschadigd in aanzien te houden. Het betekent, dat mensen als Gijsen en in mindere mate mensen als Simonis in de Nederlandse kerkprovincie in moeilijkheden komen. Maar het betekent ook, dat bv. vele prelaten in Brazilië in moeilijkheden komen en hun kostbare kathedralen leeg zien lopen, terwijl priesters tegen alle verboden in op afgelegen plaatsen diensten houden, zoals eens in Nederland hagenpreken werden gehouden. Ook dat is een deel van 1974 en vloeit voort uit hetgeen er nu bestaat. Ook dit is onvermijdelijk geworden. De mensen geloven nog wel, willen ook nog wel geloven, maar niet meer volgens fatsoensnormen die hen eigenlijk als schapen bijeendrijven om ervoor te zorgen dat anderen iets beters dan schapenvlees kunnen eten.

Ik meen verder dat vele gewone burgers de terreur van kleine groepen zowel als van de overheid moe worden. Wat weer een eigenaardige consequentie heeft: De terreur tegen de gewone burger, soms door de onderwereld, soms door het gezag, heeft bij zeer vele mensen een neiging doen ontstaan zich nu eindelijk eens zelf en met excessieve middelen te verdedigen. Wat betekent dat het steeds moeilijker zal worden bv. om iemand op te brengen. Het betekent dat zeer waarschijnlijk een burger, die des avonds door de stad moet lopen, iets in zijn zak zal dragen, waarmee hij het eventuele geweldenaars wat lastiger kan maken hem te plunderen of af te straffen - ook al is er een wet, die dit verbiedt. Het betekent daarnaast dat bij een toenemen van de conflicten, door het steeds meer wegvallen van oude maatschappelijke normen de mensen meer geneigd zullen zijn voor elkaar op te komen en elkaar bij te staan. Kleine groepen, die zichzelf en elkaar met alle middelen trachten te beschermen, zullen in steeds grotere mate ontstaan. Zelfs in Nederland zal men in bepaalde streken zien, dat een niet officiële burgerwacht bepaalde politionele taken over gaat nemen en er daarbij niet tegenop ziet om zo nodig ook rechterlijke taken op zich te nemen, dit laatste onder het motto: iemand in elkaar slaan en dan 3 weken gevangenisstraf lekker omluieren? Dat zou je wel willen. Wij slaan jou wel even net zo in elkaar.... Moord en doodslag wordt in deze tendens mogelijk. Onvermijdelijk lijkt mij een reeks van gewelddadigheden die in feite een opstand betekenen in vele bidonvilles rond grote steden.

Een ander facet hiervan zijn de rooftochten, die Palestijnen uit kampen zullen houden in steden als Cairo en Alexandrië nu blijkt dat hun leiders niet in staat zijn hun beloften waar te maken, terwijl de Arabische leiders trachten hen in bedwang te houden met geweld, maar ook door de toevoer van levensmiddelen naar de kampen te verminderen. Ook het wegvallen van bepaalde Arabische subsidies voor de Palestijnen die niet bereid zijn nu in de pas te lopen, zal hierbij m.i. een rol spelen. Er zal geplunderd worden in grote steden. Alles bij elkaar is het dus een wereld in beweging.

Zeg je: actualiteit dan doel je op alles wat nu belangrijk is. Wel, er is niets belangrijker dan het feit dat de gehele wereld in beweging geraakt. Ook de natuur.

Tegen de natuur kun je weinig doen. Zij kan echter bijdragen tot verwarringen en in sommige gevallen ook een verwarring opheffen door het scheppen van een noodzaak tot onderlinge samenwerking. In deze zin zullen bepaalde natuurrampen toch goede gevolgen hebben. Maar de verwarring in en onder de mensen kun je niet zonder meer ongedaan maken. En alles wat een rol gaat spelen is mede veroorzaakt in 1973.

Wanneer u zo dadelijk het nieuwe jaar tegemoet gaat, zo hoop ik voor u dat u dit met frisse voornemens zult kunnen doen. Wel wil ik u waarschuwen ook daarmee niet te hard van stapel te lopen. Want degene die te hard loopt, komt in de komende periode met anderen in botsing, voor hij zelfs maar weet, dat het kan gebeuren. De kans dat er conflicten ontstaan om onbelangrijke zaken, is groot en wordt in het komende jaar nog groter. De spanning die in de mensen bestaat, zal zich ergens moeten ontladen. Een enkel ondiplomatiek woord op straat kan een gewelddadige reactie uitlokken, waar hoogstens met een "val dood" werd volstaan in het verleden.

Denk echter niet, dat u in het volgende jaar werkelijk gebrek zult lijden. Denk ook niet dat uw inkomen zo snel achteruit zal gaan, dat u werkelijk in moeilijkheden komt. Realiseer u wel dat u minder zult kunnen doen en bereiken in het komende jaar dan in het afgelopen jaar het geval was. Realiseer, dat u geestelijk vaak grotere mogelijkheden dan voorheen geboden zullen worden. Dat is belangrijk: Wie het nieuwe jaar zo dadelijk ingaat met een zekere voorzichtigheid en vooral met het voornemen zich niet in de strijd van anderen te laten betrekken, tenzij je dit na rijp beraad juist acht ter verdediging van de belangen van de groep, waartoe je behoort, zal ongetwijfeld ook in 1974 nog vele goede kansen vinden.

Het is een jaar van wisselvalligheden, eigenlijk een krankzinnig jaar. Het is een jaar waarin je naar buiten loopt en buiten eigen schuld door een auto wordt aangereden om dezelfde dag in het ziekenhuis nog bericht te ontvangen, dat je eindelijk de 100.000 gewonnen hebt. Wat een voorbeeld is, dat u zelf ongetwijfeld tot in het oneindige kunt variëren. Of er grote geestelijke openbaringen te verwachten zijn in dit jaar? Eerlijk gezegd: alleen in de mens zelf. Openbaringen naar buiten toe, die echt zijn, zie ik er niet zo in zitten. Ook dit is begrijpelijk. Wanneer u zich realiseert dat buiten u alleen maar verwarring heerst, is het toch in de praktijk voor een mens om te zeggen, wat een juiste en ware openbaring is? Zeker, velen komen met goddelijke boodschappen, nieuwe openbaringen en nieuwe interpretaties van Marx e.d. aandragen. Iedereen heeft de feilloze tactiek opeens bij de hand, waarmee je in de kortst mogelijke tijd de wereld weer gezond kunt maken. Daarbij lopen de stellingen van de meest actief anarchistische tot de studeerkamer methoden toe.

Waar of onwaar zult u in dergelijke gevallen maar moeilijk kunnen constateren. Maar het is een jaar met vele verschuivingen van waarden. Het is een jaar met veel beweging, een interessant jaar ondanks alles, een jaar waarin je, indien je innerlijk naar waarheid en licht durft zoeken, vaak getroffen wordt door een plotseling besef: Zo kan het ook zijn. Zo zou het moeten. Daardoor zul je je eigen leven een nieuwe richting of inhoud kunnen geven en voor jezelf geestelijk en zelfs materieel toch nog vele mogelijkheden kunnen scheppen. De afgelopen jaren zijn voor een groot aantal mensen eigenlijk een wachten en een in dezelfde sleur verder gaan geweest. 1974 brengt hierin voor de meesten een verandering. Deze omwenteling zal niet altijd even aangenaam zijn. Maar er komt weer gang in de zaak, je kunt weer iets doen, bent niet meer alleen afhankelijk van de omstandigheden, die je niet kunt beheersen.

Om enkele voorbeelden te geven: Degenen, die geboren zijn onder het teken Schorpioen, Tweelingen, Schutters - vooral zij die geboren zijn in de laatste decade - en Steenbokken, vooral zij die geboren zijn in de eerste decade - zullen de eerste 3 maanden van het jaar moeilijkheden ervaren en niet kunnen doen, zoals zij willen. Ook de Maagd zal dit jaar geen geruisloze gang van zaken ervaren, want voor hen die in deze tijd geboren zijn, begint in februari een tijd van tegenslagen en problemen. Wat ik hier zeg, is astrologisch niet geheel verantwoord. Toch zal u blijken, dat het juist is.

Al deze mensen krijgen met moeilijkheden en tegenslagen te kampen, de een wat meer, de ander wat minder. Maar het is wel zeker dat zij, wanneer zij deze spanningen op de juiste wijze verwerken, daaruit beter en sterker tevoorschijn komen. Zij zullen in dat geval stralender, energieker, geestelijk bewuster en ook - maar op een wat andere wijze dan zij dit nu zouden interpreteren - welvarender tevoorschijn komen. Want het jaar brengt veranderingen, maar niet elke verandering betekent op de duur ook een achteruitgang. En met deze positieve noot wil ik mijn betoog dan beëindigen.

De actualiteit van deze tijd schijnt negatief te zijn: moord, oorlog, doodslag, schandaal, natuurrampen enz. zijn er, of kondigen zich aan. Maar achter deze uiterlijkheden ligt de tendens van verandering, een omwenteling die sneller dan in voorgaande jaren de wereld zal overspoelen. Er is ook voor de eenling een grotere vrijheid tot persoonlijk reageren te verwachten.

Vrienden, ik wens u sterkte, maar ook een geestelijk en zelf stoffelijk gelukkig 1974. Ondanks alles zit het er voor de eenling best in. Hebt u commentaar?

Vraag: U noemde Luns vlak na een betoog over burgerlijk fatsoen. Wat was de band?

Antwoord: Luns is de man van de bestaande orde, de oude regelmaat, de discipline en de netheid. Zodra die aanwezig zijn, is hij de meest prettige mens die je je denken kunt. Maar ook eerst dan. Dat was het verband.

Vraag: Hoe gaat het met Engeland, waar het nu zo slecht is?

Antwoord: U doelt op de stakingen? Ik meen niet dat dit zo heel erg slecht is. Het is op het ogenblik in Engeland gewoon een strijd tussen belangengroepen die nog niet begrijpen dat Engeland niet meer buiten en boven de wereld staat en zo niet meer in staat is zelf de dienst geheel uit te maken. Ik meen dat men rond de helft van het volgende jaar overal duidelijk zal beseffen in dit land, dat men de keuze heeft tussen hard werken en voorlopig samenwerken, dan wel een hele hoop ellende. Ik meen dat, met vele klachten en zuchten, de keuze uiteindelijk zal vallen op: dan maar eens wat harder aanpakken en wat minder ageren. Mogelijk zijn Engelsen in de ogen van vastelanders wel een eigenaardig volkje, maar daarom zijn zij dit nog niet.

Reactie: Zij zijn lui, dat is zeker.

Antwoord: Daar tegenover staat, dat de Nederlander weer vaak moe is....

Vraag: Gaat men daar werkelijk 3 dagen werken?

Antwoord: Indien u doelt op arbeidsverkorting in de komende paar maanden, gepaard gaande met enige financiële teruggang, ja. Er zullen inderdaad in vele industrieën belangrijke arbeidstijdverkortingen voorkomen. Wat gelijktijdig betekent dat een reorganisatie in de vakbonden onvermijdelijk begint te worden. Het betekent verder dat harde confrontaties te verwachten zijn tussen de huidige regering en de vernieuwende invloeden, die uiteindelijk een vernieuwde regering doen ontstaan. Deze confrontatie zal een betrekkelijk harde zijn, waarbij echter steeds meer Engelsen zich achter de vernieuwers zullen scharen. Dit laatste niet als "zwijgende meerderheid", maar als een meerderheid die zelfs bereid is de rotzakken, die de oude methodes voort willen zetten, op hun donder te geven. En wanneer een Engelsman eenmaal deze toestand van opwinding eenmaal werkelijk bereikt heeft, zo kunt u rekenen op scènes die wilder zijn dan alles, wat Lawrence ooit in Arabia tot stand heeft gebracht.

Vraag: Wat meent u over het twistpunt: de afsluiting van de Westerschelde?

Antwoord: U bedoelt de Oosterschelde. Het afsluiten van de Westerschelde zou ruzie met België betekenen, daar dan de haven van Antwerpen buiten bedrijf zou komen. Zover het mijn uitspraak betreft: Normaal wordt een deel van de stroom opgevangen door het oplopen van het tij in de rivierarmen. Nu sluit men deze armen af, waardoor het oplopende water een ander weg moet kiezen. Dit geschiedt door het versterken van een bestaande stroming, die echter daardoor dichterbij de kust komt te liggen.

Deze stroming brengt een grotere kans tot het ontstaan van hoge branding en hoger water bij westelijke, vooral zuidwestelijke wind. Afslag kan hiervan het gevolg zijn, terwijl meer zand door de zee kan worden afgevoerd dan normaal. Maatregelen zijn hiertegen wel te nemen, maar dit zou zeer kostbaar worden. Men zou enkele dammen van 5 à 6 mijlen uit de kust moeten bouwen, eventueel met daaraan vast kunstmatige eilanden. Hierdoor ontstaat een naar zee uitwijken van de stroom, terwijl achter de dammen aanslibbing plaats vindt en dus zelfs wat land gewonnen kan worden. Dergelijke dammen, zij het naar het noorden van geringere lengte, zou men tot voorbij Petten moeten aanleggen om het gevaar voor de kustverdediging te bezweren.

Vraag: Zullen buitenlandse reizen beperkt worden, of zijn er nog andere aspecten, waardoor dezen mogelijk blijven?

Antwoord: In de vreemdelingenindustrie wordt veel geld verdiend en is veel belegd. Dit betekent dat de meeste landen alles zullen doen om het vreemdelingenverkeer op de been te houden, zeker wanneer het seizoen aanbreekt. Beperkingen op benzineverbruik voor gasten in die landen zal dan in mindere mate bestaan. Bovendien bestaan er nog wel andere mogelijkheden dan de auto om te reizen. Een andere kwestie is het feit, dat dit reizen geld kost, vaak veel geld. U mag er mee rekenen dat voor veel mensen het geld wat schaarser wordt, zodat zij wat voorzichtiger zullen zijn met dergelijke grote uitgaven.

Wat de auto betreft: U zult zeker voldoende benzine kunnen kopen, wanneer u de prijs kunt betalen. Maar u mag er wel rekening mee houden dat de prijs van extra benzine buiten de toewijzing om voorlopig rond de f 2.- per liter minstens komt te liggen. Tot einde januari moet u zelfs rekenen op een prijs tot rond f 3.- per liter, aanschaf plus bon dus. Wie zwart wil rijden en veel verbruiken, moet dus over voldoende moneten beschikken. Indien wij aannemen dat toewijzingen wat ruimer worden en dat de prijs voor een extra bon lager wordt, terwijl de benzineprijs stijgt, zo zal aan het einde van 1974 toch gerekend moeten worden met rond f 1.50 per liter, indien de distributie blijft bestaan, rond f 1.10, wanneer dit niet het geval zou zijn. Dus als u geen openbaar vervoer kiest: de autopod is toch voordeliger.

Ik geloof, dat u door de vragen heen bent. Ik heb vrienden, geprobeerd in dit onderwerp de actualiteit van nu te belichten en te extrapoleren in de richting van de toekomst. Ik heb u echter mede duidelijk willen maken, dat, zo de zaken schijnbaar er nogal vervelend voorstaan, het toch best mee kan vallen. U zult bv. wel voor zwarte benzine veel moeten betalen, maar u hebt de kans dat de toewijzing uiteindelijk ruimer gaat worden. Maak u dus niet druk en geniet nu, zover dit mogelijk is. Het wordt ook dit jaar weer zomer, er zal naast veel minder aangenaams zoveel positiefs gebeuren, dat het geen zin heeft voortdurend in zak en as te zitten. Indien ik u dit heb kunnen bijbrengen, zult u heus geen al te slechte tijd hebben.

U moet natuurlijk niet alleen afgaan op alles wat er in de couranten staat. Want die leven nu eenmaal van het publiceren van ellende. Denk aan uw eigen innerlijke mogelijkheden en u zult niet het gevoel hebben, niet te weten waar u naar toe moet. Zolang u dit gevoel van machteloosheid en onbestemdheid maar kunt beheersen, kunt u er heus een heel goed jaar van maken, geestelijk zowel als anderszins. Mag ik de hoop uitdrukken, dat u allen daarin zult slagen?

Goedenavond.

ESOTERIE

Goedenavond.

Mensen zijn rare wezens. Ik hoor zojuist aankondigen dat de zondagmorgen op zondagmorgen wordt gehouden. Mij lijkt dat niets bijzonders te zijn. Wanneer hij nu nog op maandagmorgen gehouden werd...

Daar u geen eigen onderwerp wilt stellen, zal ik maar het een en ander zeggen. Ik ga maar wat aan de esoterie kluiven.

Het is vreemd, dat de mens zijn buitenkant met zijn binnenkant vaak verwacht, wanneer het om geestelijke zaken gaat. Hij beziet zich in de spiegel en trekt uit zijn uiterlijkheden dan de conclusie dat hij innerlijk ook wel zo zal zijn. Dat valt meestal nogal tegen. Soms denkt men: ik ben een hol vat. In mij is geen enkele verstandige gedachte. Ik ben maar eenvoudig gebleven. Als je zo denkt begin je eigenlijk pas te begrijpen wat je van binnen bezit, omdat dan alles als meevaller wordt beschouwd. Weet je eenmaal wat je innerlijk hebt, dan kun je er ook werkelijk iets mee gaan doen.

Sommige mensen behandelen de esoterie ongeveer als een geldzuchtige handelaar een seksshop: zij gooien er alle boekwerken in, die zij maar te pakken kunnen krijgen, breiden de zaak eventueel nog uit met lingerie en andere gebruiksvoorwerpen en zeggen dan: kijk, dit is nu werkelijke esoterie. Maar als je het mij vraagt, is het eerder een stampot van vreemde ideeën. Bij esoterie is immers het werkelijke belangrijk, dat je erkent, dat in het ik een kracht bestaat. Je probeert dan niet die kracht te verklaren door al wat je naar buiten toe bent of doet, maar probeert alleen te beseffen en te voelen, dat zij bestaat. Door het beseffen dat deze inhoud in mij leeft, zal ik ook ontdekken dat daarin iets schuilgaat, dat kennelijk niet geheel uit mijzelf kan stammen. Voorlopig neem je dit als doel en noem je het God. Op het ogenblik dat je deze kracht in jezelf even kunt beleven, zul je wel tot de wereld van alle dag terugkeren, maar je bent dan toch iets veranderd, want je hebt iets meer kunnen beseffen en tot stand brengen, kun je nu ook iets meer.

Sommige mensen werken met slagzinnen. Je vraagt je soms af hoe zij daaraan gekomen zijn: Ouderdom baart wijsheid bv. Ik ken een andere slagzin die op zijn minst even juist is: Hoe ouder hoe gekker.... Ouderdom is geen wijsheid. Zij kan ervaring betekenen. Ervaring die voert tot begrip, kan wijsheid voortbrengen. Maar die wijsheid is dan weer zo groot dat zij de tekenen van ouderdom afremt. Wie in zichzelf wijs is, voelt zich ook niet oud. Iemand die wijs is weet immers dat jaren niet belangrijk zijn, maar alleen de kracht die in hem is en de verandering in de wereld.

Wanneer je de esoterie goed beziet - ik sprak zo even over afkluiven en bedoelde dat bijna letterlijk - heb je een hard bot met hier en daar een stukje vlees eraan. Aan dat bot kun je met je verstand niet komen, daar breek je je mentale tanden op. Wanneer je probeert het wezenlijke van een esoterische beleving of ervaring in woorden uit te drukken, zo kun je de stukjes vlees, alles wat er bij hoort, komen, maar met woorden e.d. kom je aan de eigenlijke substantie, de werkelijke innerlijke waarden, het bot, nog steeds niet toe.

Ik weet niet of u esoterisch bent aangelegd? Ja? Daar hebben de Duitsers een mooie uitdrukking voor. Mein herzliches Beileid. Als u n.l. esoterisch bent, probeert u esoterisch te doen. Maar als u zegt dat u niet esoterisch bent en toch uw innerlijk niet verwaarloost, bent u eerst echt en zonder buitenissigheden werkelijk esoterisch. Want esoterie kan nimmer bestaan in een splitsen van de innerlijke wereld en de uiterlijke wereld. Toch gebeurt dit vaak. Zelfs in de kerk tref je de gemeenste zakenlieden vaak met de vroomste gezichten onder de preekstoel aan. Zij zijn op dat ogenblik voor hun eigen voelen werkelijk vroom en braaf. Maar zij zijn de kerk nog niet uit, of daarvan blijft niets, maar dan ook werkelijk niets van belang over.

Hoe komt het eigenlijk, dat mensen die menen dat zij vroom of wijs zijn, voor anderen vaak zo verschrikkelijk hard zijn? Hebt u daarover wel eens nagedacht? Wanneer u dit mij zou vragen: Ik meen dat dit wordt veroorzaakt door het feit dat deze mensen zich gerechtvaardigd achten in al wat zij doen door het feit dat zij een waarheid bezitten. Of die waarheid wel zo waar en onaantastbaar is, daarover praten zij liever niet. Zou iemand hun waarheid proberen aan te tasten, dan doen zij ook alles om die ander monddood te maken, zelfs wanneer dit zou betekenen dat zij hem daartoe naar onze kant van het bestaan zouden moeten expediëren.

Nu is esoterie in vele opzichten hetzelfde als geloof: het is geen weten, het is een innerlijke beleving, iets wat erg persoonlijk is, maar wordt opgehangen aan uiterlijke stellingen en vertoningen, doch in wezen zeer persoonlijk blijft. Daaraan kun je niets veranderen. Nu zijn er heel wat mensen die beweren: Omdat ik in mijzelf opstijg tot het hoogste licht - meestal ouderen die last hebben van opstijgingen - kan ik in de wereld leven, zoals ik het juist acht en van anderen een antwoord aan mijn stijl van leven verlangen. Maar wat zij juist achten is in dergelijke gevallen lang niet altijd iets, wat juist en goed is voor eenieder. Wel is het altijd weer iets, wat zij voor zich lekker en juist achten - en soms achten zij het innerlijk alleen maar lekker en niet eens juist. Wanneer je in jezelf een waarheid ontdekt en die hanteert als een deel van je bestaan, dan ligt de zaak anders. Dan is er geen kwestie meer van een "in mij heb ik dit en daardoor mag ik dat", dan is het doodgewoon: in mij ben ik dit, dus ben ik dit zo goed mogelijk en leef ik, wat ik in mij erken.

Mogelijk word ik nu te diepzinnig, zelfs voor mijzelf. Voor u valt het mogelijk nog mee, maar ikzelf heb er nog wel eens moeite mee. Daarom zou ik de rest van mijn betoog liever in wat korte gezegdes weergeven.

Ware esoterie betekent: erkennen, dat het licht, dat in je bestaat, overal rond je aanwezig is.

Esoterisch streven is: zoeken naar hetgeen wat je met het Al verbindt, niet zoeken naar datgene in jezelf, waardoor je je boven al, wat er buiten je bestaat, kunt verheffen.

Esoterie kan geen systeem zijn, daar het een beleving is. Een beleving onderwerpt zich niet aan een reeks regels of een systeem, dat voor allen gelijkelijk kan gelden.

Probeer nooit te hoog te gaan in uw esoterisch streven: hoe sneller je de hoogte krijgt, hoe sneller je naar beneden valt.

Probeer altijd te werken met de middelen en krachten die je hebt. Doe dit zo normaal mogelijk. Begrijp, dat geen enkele regel die op de wereld is gegeven of schijnt te bestaan een volledige openbaring of leefregel kan bevatten. Deze zaken kunnen hoogstens een aanduiding bevatten voor iets dat mogelijk voor een meerderheid kan gelden. Ga uit van jezelf.

De mens die zichzelf altruïstisch noemt is vaak een egomaan, die zichzelf een zelfvoldoening zoekt te geven in een zogenaamd goed zijn voor anderen.

Een goed mens is een mens die niet probeert goed te zijn, maar die eenvoudig zichzelf is in harmonie met al, wat hij ontmoet.

Ook iets om over te denken. Het is esoterie en bovendien geheel waar, ook voor u.

God is over het algemeen de uitvlucht die een mens gebruikt, wanneer hij geen redelijker argumenten kan vinden. Daarom is het niet goed je in argumenten op God te baseren. Baseer je op het gekende, beleef en ervaar het bovenzinnelijke, dat daarin kenbaar is en probeer je gevoelens en belevingen op voor jou aanvaardbare wijze uit te drukken in het beleven en 't gekende.

Een mens die op aarde leeft, denkt vaak dat dit de belangrijkste fase van zijn bestaan is. Dit is na zijn overgang meestal zijn grootste teleurstelling.

Een mens die op aarde leeft, meent dat hij zich een eeuwige zaligheid moet verdienen. In wezen is hij deel van die eeuwige zaligheid, maar weet dit voor zich nog niet te beseffen of waar te maken.

Veel mensen hebben kritiek op anderen. Dat is maar goed ook, want juist dezen zouden misschien aan een eerlijke zelfkritiek ten gronde gaan.

U zegt op aarde: de beste stuurder staan aan wal. Ik kan daaraan toevoegen: de meest bewuste wijzen zijn zij, die geen problemen hebben, maar wel de problemen van anderen proberen op te lossen - in eigen ogen dan.

Verschijnselen zoekt men in de kosmos en in het bovennatuurlijke en loopt daardoor vaak een de eenvoudige en alledaagse verschijnselen van eigen bestaan voorbij; toch zijn deze vaak de belangrijkste openbaring voor de mens van het hogere, dat mede op zijn eigen wereld en zelfs door hem voortdurend werkzaam is.

Dit lijkt mij eigenlijk voldoende. Of weet u nog iets, wat gezegd zou moeten worden?

Reactie: Ga maar door.

Antwoord: Een schitterende uitdrukking: ga maar door. Ik heb die al eens eerder gehoord, kort na mijn overgang. Ik kwam toen bij een aantal geesten terecht en begon te vertellen over al wat er volgens mij op de wereld niet deugde en gaf daarbij toe, dat bij mijzelf ook niet alles goed zat. Weet u, wat zij zeiden: goed zo, ga maar door..... Waarmee ik alleen maar duidelijk wil maken dat een zelfuiting, die als zodanig erkend wordt, vaak een stap is in de richting van een beter zelfbegrip. Zelfbegrip verwerven, zelfs wanneer dit voornamelijk duidelijk maakt, hoe onvolmaakt je nog bent, is een van de grootste stappen die je kunt nemen in de richting van een esoterische bewustwording. Waarom zegt men esoterische bewustwording? Wel, omdat men kennelijk het woord bewustwording alleen vaak niet chique genoeg vindt. Uiteindelijk word je bewuster, leert meer zien, erkennen, begrijpen en mogelijk begrijp je ook meer van de anderen. Maar dat is altijd een algehele bewustwording. Werkelijk bewustzijn is deel van de gehele persoon en blijft niet beperkt tot de binnenkant of de buitenkant. Bewustwording is altijd een werking in de gehele persoonlijkheid.

Bij dit alles probeer ik esoterische zaken te omschrijven, maar u moet er wel rekening mee houden dat ik mij niet probeer te beperken tot een bepaald deel van mijn wezen en bewustzijn, maar mij tracht te geven, zoals ik geheel ben. Het proces van bewust jezelf zijn, omvat zeker ook esoterische aspecten, want je begint met de vraag: Wat ben ik? En als je een tijdje over jezelf hebt nagedacht, komt je tot een eerste eerlijk antwoord: een idioot. Waarop je je afvraagt, waarom je eigenlijk een idioot bent en het denkbeeld krijgt: Ik ben verstandig genoeg om te beseffen hoe onverstandig ik vaak ben. Dus ben ik verstandiger, dan ik denk. Wat een ezel ben ik. Je bent dan wel bewuster geworden, maar een ezel blijf je voorlopig nog. Want je weigert nog steeds volgens je besef te handelen, zelfs wanneer je heel goed weet dat dit voor jou wel degelijk mogelijk is.

Daarop volgt de bittere ervaring, dat besef t.a.v. de beste wijze van handelen, gevolgd door een weigering, werkelijk en actief zo te handelen, resulteert in een reeks van schuldgevoelens. Waarop je de vraag: wat ben ik beantwoordt: Ik ben een zondaar. Sommigen gaan niet verder en doen onmiddellijk nu een beroep op de genade, alsof dit een hoestsiroop is die je neemt, wanneer de geest tijdelijk verkouden is. Anderen zien het gelukkig eenvoudiger. Dezen stellen: aangezien ik verkeerd reageerde, heb ik schuldgevoelens. Schuldgevoelens zijn dus disharmonie. Ik kan dit schuldgevoel oplossen door meer harmonisch te handelen. De mens, die meer harmonisch handelt, wordt niet alleen meer een met zichzelf en eigen werkelijkheid. Hij is tevens nu in harmonie met God en de wereld.

U vindt dit een wat vreemde opmerking? Dan zoek ik wel even een vergelijking: Een leven van geestelijke beschouwing zonder activiteit, waardoor de beschouwing op alle stoffelijke niveau tot uitdrukking komt, is als het eten van patat zonder zout: smakeloos en daardoor wordt het ook slecht verteerd. Alleen zout zonder patat is nog minder aanvaardbaar. Daarom moet je als mens steeds weer proberen geestelijke en stoffelijke waarden in de juiste verhouding samen te

brengen. Dus nogmaals en hopelijk duidelijk: reken niet op hogere machten die je fouten ongedaan maken. Indien je het gevoel hebt dat er iets niet goed zit met je, is het verstandiger zelf eerst eens alles te doen, om innerlijk besef en uiterlijk leven met elkaar in overeenstemming te brengen.

En dit is mij werkelijk voldoende voor vandaag, zeker wat de esoterie betreft.

Goedenavond.

N.B: Daar op vrijdag 28 december geen bijeenkomst plaats zal vinden, ontvangt u het eerstvolgende verslag eerst tegen 11 januari.

Alle lezers wensen wij een voorspoedig Nieuwjaar. red.